

סובו ירושלים

מהסטף לסינמטק - חלק א'

מהטרסות המשוחזרות בסטף, דרך עין חנדק, מהמעיינות היפים ביותר בהרי ירושלים, עבור במוזיאונים המרתקים בעיר, ועד לתצפיות מרהיבות על עין כרם, העיר העתיקה, הר ציון וגיא בן הינום. שביל ירושלים מציע מסלול יפהפה באתרים החשובים בעיר ובהרים שממערב לה

כתב וצילם: יעקב שקולניק

בדרך לעין כרם. מנזר אחיות ציון

מהסטף להר הרצל

מרחק: 6.5 ק"מ.

משך הליכה: 4 שעות.

דרגת קושי: רגיל.

קטע זה של השביל עובר בין הטרסות המשוחזרות של אתר הסטף, עולה לעין חנדק ומשם דרך עין כרם להר הרצל. רשמית, החלק הראשון של המסלול, מסטף לעין חנדק, שייך לשביל ישראל ולא לשביל ירושלים, אך שביל ירושלים מתחבר לשני הקצוות של הקטע הזה, לעין חנדק מצד אחד ולסטף מצד שני, כך שאפשר באמצעות הקטע הזה "לסגור מעגל".

חלק מתוואי השביל עובר באגן העיר העתיקה. חלק מהאתרים בתוואי השביל אינם פתוחים לקהל בכל ימות השנה. יש לברר מבעוד מועד את שעות הפתיחה. יש להצטייד בנעלי הליכה, כובע ומים ובביגוד צנוע לביקור במקומות המקודשים.

"בשביל הארץ" מתאר את תוואי השביל בשני חלקים. בגיליון זה נתאר את השביל מהסטף לסינמטק, לשם נוחות, חילקנו את השביל לשלושה קטעי ביניים, שאורכם הכולל כ־15 ק"מ. החלק השני, מהסינמטק לסטף, יתואר בגיליון הבא.

ביל ירושלים הוא שביל מעגלי להולכי רגל שעובר באתרים החשובים בעיר ובהרים שממערב לה. באזור הסטף מתאחד שביל ירושלים עם "שביל ישראל" ומעניק הזדמנות לצועדים בשביל הארצי לסייר גם בבירה. אורכו של השביל כ־38 קילומטר. הוא מסומן לכל אורכו במתכונת סימון השבילים הרגילה, אך בצבעים ייחודיים לו: שני פסים כחולים וביניהם פס זהוב. בחלק מהסימונים נוסף גם סמל האריה של ירושלים. מכיוון שהשביל מעגלי, ניתן להשתלב בו במקומות אחדים לאורכו.

מראה דרך. שלט בשביל ירושלים

המסלול

יוצאים מרחבת החניה העליונה של אתר הסטף, סמוך לבית הקפה, וצועדים בדרך הסלולה, היורדת לחניה התיכונה של האתר. אחרי כ-50 מטר, לפני העיקול הראשון, עוזבים את הדרך הסלולה ויורדים ימינה בשביל מדרגות, בעקבות סימון שביל ישראל (וגם סימון שבילים ירוק). השביל, המכונה "שביל הכפר", יורד בין טרסות שבהן צומחים עצי זית ושקד והוא חושף את נופי רכס עמינדב ונחל שורק. במצוקים הקטנים המלווים את השביל נמצאות מערות קטנות, שקירות אבן קטנים חוסמים את פתחיהן. מערות אלה שימשו בעבר כמחסנים של תושבי הכפר סטף. השביל מוליך לעין סטף ולבריכה היפה שלו, האוספת את זרזיף מי המעיין שזורם אליה.

במפגש עם נחל שורק פונים שמאלה בדרך עפר סלולה חלקית ובנקודת המפגש עם שביל המסומן בצבע שחור, ליד חורשת אורנים, השביל עוזב את נחל שורק ונכנס לחורש טבעי קטן. עתה חוצים מתחת לגשר את כביש עין כרם - בר גיורא (כביש 386) ועולים בוואדי יוסוף, המוליך לטרסה אדירה, בנויה מאבני ענק. זהו יופי של מקום למנוחה.

מהטרסה מטפסים בגדה השמאלית של הנחל. תעלה קטנה, הצמודה לצד השמאלי של השביל, הובילה בעבר את מי עין חנדק לחלקות השלחין שבערוץ. חיש קל מגיעים לחפיר גדול בסלע, שבתוכו פעורים פתחיהן של שתי נקבות. זהו עין חנדק, מהמעיינות היפים ביותר של הרי ירושלים.

בעין חנדק יש לנטוש את שביל ישראל ולצעוד על פי השילוט של שביל ירושלים (סימון שביל כחול). השביל עולה מהמעייין בדרך הסלולה. כשהדרך הסלולה מתעקלת ימינה, שביל ירושלים יורד ממנה וממשיך בדרך עפר, שחלקה סלול באבנים (דרך סולינג). בהמשך הדרך, בצדה השמאלי, נמצאים שרידים ברורים של שומרה (מבנה אבן קטן

העוברת במקביל לחומה המערבית של המנזר, שנמצאת מימין לנו. החומה מסתיימת ברחבת החניה. כאן נצמדים לימין הרחבה ועולים ימינה ברחוב חומת הצלפים, הפעם לצד החומה הצפונית של המנזר.

הסמטה מגיעה שוב לרחבה. עתה יש לצעוד ברחוב שביל הצוקים. כאן כבר נראה בבירור הסימון הכחול של שביל ירושלים. בתחילת הדרך עוד מלוות את השביל הטרסות של עין כרם. ממול, היישר לפנינו, נראה יער ירושלים. המבנה הבולט שבשולי היער הוא מרכז ציפורי - מרכז נופש וכנסים של החברה למתנ"סים.

הדרך, תלולה למדי, עולה בלב היער. לפני הרחבה של חורשת האומות מוביל שביל קטן 20 מטר ימינה ומגיע לגת עתיקה חצובה בסלע.

חורשת האומות היא המקום שבו נוטעים מנהיגי מדינות זרות עצים לאות הזדהות עם ישראל. ממש מול הרחבה של החורשה, הנמצאת מימין לשביל, עוזב שביל ירושלים את דרך העפר ופונה שמאלה לתוך היער. עוד מאמץ קטן והשביל מגיע למצבה המוקדשת לזכרו של ראול ולנברג - מחסידי אומות העולם. בשנת 1944 התמנה להיות מזכיר שבדיה בשגרירות ארצו בבודפשט. בתפקיד זה הציל תוך כדי סיכון עצמי אלפי יהודים ממחנות המוות של הנאצים.

מהמצבה השביל עולה לכביש המוביל ל"יד ושם". בכביש פונים ימינה ומגיעים לרחבת החניה של הר הצללי.

ששימש לאחסון ולעתים אף למגורים למשפחת החקלאים בעונה הבוערת). מי שיתבונן במדרון התלול היורד לעבר עמק נחל שורק, יגלה בו שומרות נוספות ומדרגות חקלאיות יפהפיות.

מעט הלאה מכאן עוזב שביל ירושלים את הדרך הסלולה ועולה ימינה במדרגות עץ, החוצות טרסות עזובות. עד מהרה השביל מגיע לכביש המוביל לבית חולים הדסה עין כרם. המשימה עתה היא לחצות את הכביש בהירות, שכן נוסעות בו מכוניות רבות. לאחר חציית הכביש ממשיכים שמאלה בדרך עפר ששער ברזל ירוק חוסם אותה (הדרך קרויה על שם היידי שטרנבך, סימון שבילים כחול).

שביל ירושלים עובר עתה ביער אורנים. פה ושם השביל מתלכד עם שבילי הדסה, מערכת שבילי הליכה שנפרצו בשטח ביוזמת בית החולים. יופיו של קטע זה של השביל עמום בתצפית המרהיבה שהוא מעניק על עין כרם, מנזריה וכנסיותיה. כשהשביל פוגש דרך סלולה, אות הוא שהגענו לפאתי עין כרם. כאן פונים ימינה ומגיעים חיש קל למעיין מרים. המעיין נובע מתוך נקרה חצובה, למרגלות מבנה המסגד של הכפר הישן.

ממעין מרים צועדים למרכז עין כרם במעלה רחוב המעיין. חוצים את הכביש הראשי של עין כרם וממשיכים ברחוב מבוא השער, שכשמו, מוביל לשער של כנסיית יוחנן בהרים. לפני שער הכנסייה פונים שמאלה ומיד ימינה וצועדים בסמטה

מהר הרצל לגן הוורדים

מרחק: 4.3 ק"מ.

משך הליכה: 4 שעות, לא כולל

ביקור במוזיאונים.

דרגת קושי: קל.

קטע זה של השביל עובר בשטחים הפתוחים של ירושלים, בשכונה היפה בית הכרם, בגבעת רם, עם שדרת המוזיאונים החשובים שלה, עד לגן הוורדים הצופה על הכנסת.

המסלול

יוצאים מהר הרצל וצועדים בצד שדרות הרצל הרחבות. לאחר שחולפים על פני הבניין של יד שרה, מגיעים לכיכר דניה שבה ניצבת אנדרטה בצורת סירה. בכיכר נמצא גם מרכז מסחרי קטן. כיכר דניה מציינת את גבולה של השכונה הוותיקה והאריסטוקרטית בית הכרם, שנוסדה בשנות העשרים בתכנונו של האדריכל ריכרד קאופמן. השכונה בנויה

כשדרת גנים מרכזית שממנה מסתעפים רחובות השכונה.

שביל ירושלים פונה בכיכר דרומה ויורד לאורך שדרת הגנים (שדרות אריאל תמס), חוצה את רחוב ביאליק וממשיך במורד הגן, מקום שבו ניצבת אנדרטה לזכר הנופלים במלחמת הקוממיות.

במפגש עם רחוב החלוץ נמצא בית רייך, השוכן בבית הוועד הישן של השכונה. מכאן יורדים במורד רחוב הגיא ומגיעים לגינה הגובלת בדרך בגין. שביל ירושלים חוצה את הגינה ומגיע לגשרון הנטוי מעל דרך בגין. השביל עובר על הגשר ומגיע לרחוב האקדמיה שבפאתי גבעת רם.

ברחוב האקדמיה פונים שמאלה. חולפים על פני בניין האקדמיה למוזיקה ולמחול ושער הכניסה של האוניברסיטה העברית ירושלים, יוצאים לדרך רופין ופונים ימינה. הכביש רב המסלולים מפריד בין גבעת רם לקריית הממשלה. לאחר שחולפים על פני הכניסה למוזיאון המדע, שביל ירושלים נכנס לגן וממשיך במקביל למדרכה של דרך רופין. הצעידה

בגן הרבה יותר נעימה, ובדרך יש פינות ישיבה המספקות הזדמנות לרגיעה.

השביל חוזר לכביש ליד כיכר המגבית היהודית המאוחדת, סמוך למוזיאון ישראל. זו הזדמנות לסטות מהשביל ולבקר במוזיאון ישראל, או במוזיאון ארצות המקרא הסמוך. שביל ירושלים פונה שמאלה לרחוב קפלן, חולף על פני הכניסה למשכן הכנסת ועולה במדרגות ימינה לעבר גן הוורדים. השביל מגיע בגן לנקודה המשקיפה על המנורה ועל משכן הכנסת, חולף על פני התחנה לחקר ציפורי ירושלים ויוצא לרחבת החניה, מעל גן סאקר.

מגן הוורדים לסינמטק

מרחק: 4 ק"מ.

משך הליכה: 3 שעות.

דרגת קושי: קל.

הזדמנות להיכרות עם הגנים הגדולים של הבירה - גן הוורדים המפורסם וגן סאקר, עם מנזר המצלבה ועם שכונות היוקרה הירושלמיות רחביה וטלביה.

המסלול

השביל יורד לגן סאקר ופונה בשביל המרכזי של הגן במורד המדרון, עד לדרך רופין. חוצים את הכביש במנהרה תת־קרקעית להולכי רגל. הגיא שמעבר לדרך רופין נקרא עמק המצלבה, על שם מנזר המצלבה שנמצא במרכזו. בעמק נשמר נוף של כרמי זיתים ושרידי חורש ים תיכוני.

עוד לפני מנזר המצלבה השביל פונה שמאלה, חוצה במנהרה תת־קרקעית את שדרות בן צבי ועולה במעלה המדרון שבו שוכן גן צ'ארלס קלור - גן המשלב שיחי בר וצמחיית נוי. בראש הגן השביל מגיע לנקודת תצפית המוקדשת לזכרם של נתן ולוטה פישר. זוהי נקודת תצפית מרהיבה המשקיפה על עמק המצלבה והמנזר שבו, על משכן

הקיר ליד עין חנדק

מנזר המצלבה כפי שנראה משביל ירושלים ליד רחביה

ברחוב ש.א. נכון (נכון, זה שם הרחוב). מימין נמצא המבנה המרשים של כנסיית סנט. אנדרוז ("הכנסייה הסקוטית") והלאה משם, במורד הרחוב - מרכז מורשת מנחם בגין.

שביל ירושלים יורד לגשר שעובר מעל לרחוב חטיבת ירושלים, סמוך לסינימטק. כדאי לעצור כאן לתצפית מרהיבה על העיר העתיקה, הר ציון וגיא בן הינום, שבו עובר המשכו של שביל ירושלים. השביל שלנו יורד מהגשר, פונה למרגלותיו ימינה ומתחת לגשר ממשיך ויורד לגיא בן הינום (המשך המסלול בגיליון הבא).

את מפת שביל ירושלים אפשר לראות באתר רשות הטבע והגנים:
www.parks.org.il/jerusalem-trail.php

הפתוח הידוע בקרב הירושלמים בשם "חורשת הירח". החורשה ניטעה בסוף המאה ה-19 כגן נוי לבית החולים הנסן. במורד הגן מגיע שביל ירושלים לרחוב גדליה אלון. כאן פונים שמאלה. הרחוב משנה את שמו לדוד דור ודורשיו (אפשר לפנות ימינה לרחוב מוהליבר ולבקר במוזיאון לטבע, השוכן בבית מס' 6). מרחוב דוד דור ודורשיו ממשיכים היישר לפנים ויורדים ברחוב גרץ ימינה לרחוב עמק רפאים. אנו נמצאים עתה בקצה המושבה הגרמנית. בעמק רפאים פונים שמאלה, מתאחדים עם דרך בית לחם ומגיעים, במפגש עם רחוב דוד המלך, לכיכר מנדס פרנס. ממערב לכיכר נמצא גן הפעמון. עתה חוצים את הכביש ויורדים

הכנסת ועל מוזיאון ישראל. השביל יוצא מהגן לפינת הרחובות בנימין מטודלה וסעדיה גאון. אפשר להתרגע כאן בשני הספסלים השוכנים בצלה של פינת ישיבה נחמדה, הקרויה "פינת רות". הגענו לשכונת רחביה.

מ"פינת רות" השביל עולה מעט ברחוב סעדיה גאון ופונה שמאלה ברחוב אלפסי. בגדתו השמאלית של הרחוב, במקום שבו היה אמור להיבנות בית מס' 10, שוכן קבר יאסון - מערת קבורה מהתקופה החשמונאית. נראה כי כאן שכן בית הקברות של ירושלים החשמונאית.

בקצה רחוב אלפסי פונה שביל ירושלים ימינה, לרחוב רד"ק. הרחוב חוצה את דרך עזה ומגיע לכיכר שמחה אסף. ממשיכים במעלה רחוב רד"ק ומגיעים לרחוב הנשיא, בדיוק מול משכן נשיאי ישראל.

ברחוב הנשיא פונים ימינה, עוברים בכיכר שניאורסון ומגיעים למפגש עם רחוב הפלמ"ח. מימין נמצא המבנה המרשים של המוזיאון לאמנות האסלאם, מהמוזיאונים היפים בירושלים. שביל ירושלים פונה שמאלה לרחוב שופן, חולף על פני תיאטרון ירושלים וחוצה את רחוב דוד מרכוס לעבר רחוב דובנוב. הגענו לשכונת קוממיות, הידועה יותר בשמה הערבי טלביה.

חומה גדולה בצדו הדרומי (מימין) של רחוב דובנוב תוחמת את המתחם של בית חולים הנסן, הידוע בירושלים בשמו מעורר האימה "בית החולים למצורעים". בהמשך הרחוב השביל יורד ימינה לשטח

שומרה. מבנה אבן קטן ששימש לאחסון ולמגורים